# Näringsutskottets betänkande

# 1981/82: 38

## över proposition 1981/82: 115 om anslag till Studsvik Energiteknik AB, m. m., jämte motioner

### Ärendet

I detta betänkande behandlas

*dels* proposition 1981/82: 115 om anslag till Studsvik Energiteknik AB, m. m. (industridepartementet),

*dels* en motion som har väckts med anledning av propositionen,

*dels* tre motioner som har väckts under allmänna motionstiden år 1982, varav en rörande AB Asea-Atom.

### Propositionen

*Huvudsakligt innehåll*

I propositionen läggs fram förslag om anslag till Studsvik Energiteknik AB för budgetåret 1982/83 med sammanlagt 74,7 milj. kr. Vidare behandlas frågan om samordning och ansvarsfördelning mellan Studsvik Energiteknik AB och AB Asea-Atom.

*Förslag m. m.*

Genom propositionen bereder regeringen riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet – industriminister Nils G. Åsling – har anfört om verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB och om frågan om samordning och arbetsfördelning inom det kärntekniska området.

Regeringen föreslår vidare riksdagen att

1. till Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 58 200 000 kr.,

2. till Avveckling av forskningsreaktorer m. m. för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 16 500 000 kr.

### Motionerna

*Yrkanden*

De motioner från allmänna motionstiden år 1982 som behandlas i detta betänkande är följande:

1981/82: 1059 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till förstatligande av Asea-Atom varvid även riktlinjer för en ändrad inriktning av företagets verksamhet föreläggs riksdagen,

2. – om yrkande nr 1 faller – att riksdagen hos regeringen hemställer om att [den] träffa[r] nytt avtal med ASEA angående Asea-Atoms framtida inriktning,

1981/82: 1472 av Olle Göransson (s) och Roland Sundgren (s), vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att statliga driftbidrag även i fortsättningen skall utgå till verksamheten vid R2-reaktorn och att bidragens omfattning och utformning inte försvårar kärnkraftsindustrins möjligheter att konkurrera på bränsleområdet,

2. uttalar sig för att ramar för driftbidraget fastställs för flera år i taget så att framförhållningen underlättas för forsknings- och utvecklingsarbetet vid R2-reaktorn,

1981/82: 1954 av Olle Svensson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om de energipolitiska och industripolitiska skälen för ett snabbt beslut angående fortsatt drift av R2-reaktorn vid Studsvik.

Den motion som har väckts med anledning av propositionen är

1981/82: 2298 av Ingvar Svanberg m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening [ger] regeringen till känna att de kärntekniska resurserna i Studsvik liksom hittills bör ställas till svensk industris förfogande, vilket för AB Asea-Atoms del bör ske inom ramen för det gällande konsortialavtalet mellan staten och ASEA AB,

2. som sin mening [ger] regeringen till känna att något motiv för ett ingripande från staten som ägare resp. delägare till Studsvik Energiteknik AB och AB Asea-Atom för att åstadkomma en ny samordning och arbetsfördelning mellan företagen inte nu föreligger.

**Kommuniké rörande AB Asea-Atom**

Enligt en kommuniké från industridepartementet den 14 maj 1982 har staten och ASEA den dagen inlett förhandlingar om försäljning av statens aktier i AB Asea-Atom till ASEA. I kommunikén anförs vidare följande:

Staten och ASEA äger sedan år 1969 gemensamt AB ASEA-ATOM, som huvudsakligen har verkat som leverantör av kärnkraftanläggningar i Sverige och Finland. Syftet med de nu inledda överläggningarna är att företaget helt skall övertas av ASEA. Härigenom möjliggörs en breddning för ASEA-ATOM inom energiområdet men även vad gäller industrianläggningar av turnkey-karaktär både i Sverige och på export.

Genom att ASEA-ATOM blir helägt av ASEA ökar möjligheterna att utnyttja kunnandet inom ASEA-ATOM i nära samverkan med ASEA-koncernens övriga resurser. Detta bidrar också till ökad trygghet i sysselsättningen för ASEA-ATOMs personal.

**Utskottet**

Studsvik Energiteknik AB var ursprungligen, under namnet AB Atomenergi, helt inriktat på kärnenergiteknik. På senare år har bolaget gjort stora satsningar utanför detta område. Kolteknik, förbrännings- och förgasningsteknik samt solenergiteknik är områden som man har gått in på. Den kärntekniska verksamheten har koncentrerats på kärnbränsleteknik, avfallsteknik samt reaktor- och säkerhetsteknik.

Ekonomiskt har utvecklingen inte varit problemfri. En genomgripande ekonomisk rekonstruktion har måst genomföras. Till denna har staten medverkat med betydande kapitaltillskott. I proposition 1981/82: 115 om anslag till bolaget för det kommande budgetåret anför industriministern att de planer för omstrukturering, rationalisering och andra resultatförbättrande åtgärder som låg till grund för dessa medelstillskott i huvudsak har uppfyllts eller överträffats. De anvisade medlen har därför hittills endast delvis förbrukats.

Till grund för förslagen i propositionen ligger bolagets anslagsframställning hösten 1981. De anslag som bolaget har begärt för den löpande verksamheten under de närmaste tre åren ligger klart lägre än anslaget för innevarande budgetår, vilket är 80 milj. kr. Det anmäls emellertid att det kvarstår ett behov av anslagsmedel för att bolaget skall kunna säkerställa driften vid forskningsreaktorn R 2 i Studsvik.

Framtiden för denna reaktor är sedan en tid osäker av tekniska skäl. I beslut av regeringen år 1981 föreskrevs, såsom statens kärnkraftinspektion hade föreslagit, att R 2-reaktorn inte fick drivas efter den 31 december 1981. Bakgrunden till detta beslut var att man hade konstaterat minskad hållfasthet hos reaktortanken. Sedan vissa åtgärder rörande reaktortanken vidtagits har kärnkraftinspektionen tillstyrkt och regeringen nyligen meddelat tillstånd för fortsatt drift av reaktorn t. o. m. den 30 juni 1984. En förutsättning för fortsatt drift därefter bör enligt kärnkraftinspektionen vara att en ny reaktortank installeras. Regeringen har i sitt tillståndsbeslut föreskrivit att till nästa ansökan om fortsatt drift – vilken skall inges före den 30 september 1983 – skall fogas en plan för installation av ny reaktortank.

Det redovisas i propositionen att förhandlingar har förts med kärnkraftsproducenterna, tillsynsmyndigheterna inom kärnenergiområdet och AB Asea-Atom om den fortsatta finansieringen av verksamheten vid R 2-reaktorn och det s. k. bränslelaboratoriet i Studsvik. Kraftföretagen har förklarat sig beredda att bidra till verksamheten vid bränslelaboratoriet under en treårsperiod. Något nytt statsbidrag för detta ändamål skall inte längre behövas. När det gäller driften vid R 2-reaktorn har något motsvarande åtagande inte kunnat uppnås. Asea-Atom har emellertid framfört starka önskemål om att åtminstone under viss ytterligare tid kunna utnyttja R 2-reaktorn för bränsleprovning. Det konstateras i propositionen att sam-

bandet mellan reaktordriften och verksamheten vid bränslelaboratoriet är så starkt att huvuddelen av den nuvarande beläggningen vid laboratoriet skulle bortfalla om reaktorn avvecklas. En avveckling av reaktorn skulle i dagsläget kosta ca 200 milj. kr., men den summan skulle öka kraftigt om avvecklingen får till följd att annan verksamhet i betydande omfattning måste flyttas eller avvecklas.

Det meddelas också i propositionen att staten har tagit initiativ till överläggningar med Asea-Atom, där staten är hälftenägare, om samordning och arbetsfördelning mellan detta bolag och Studsvik Energiteknik AB på det kärntekniska området. Vid dessa överläggningar får även den framtida verksamheten vid R 2-reaktorn prövas, sägs det i propositionen. I avvaktan på resultatet av överläggningarna föreslås att anslaget till Studsvik Energiteknik AB för budgetåret 1982/83 skall beräknas enligt hittillsvarande praxis, dock med hänsyn tagen till de medel som kärnkraftsproducenterna tillhandahåller för driften av bränslelaboratoriet. Bidragsanslaget föreslås bli 58,2 milj. kr. För fortsatt avveckling av bolagets första forskningsreaktor, R 1 i Stockholm, och vissa andra åtgärder föreslås ett anslag av 16,5 milj. kr.

Förutom regeringens beslut om tillstånd för R 2-reaktorn har sedan propositionen avlämnades ytterligare en viktig omständighet tillkommit. Staten och ASEA har, som framgår av det föregående, helt nyligen inlett förhandlingar om försäljning av statens aktier i Asea-Atom till den andre delägaren, ASEA.

Innan propositionen avlämnades väcktes, under allmänna motionstiden, tre motioner av intresse i detta sammanhang. Två av dessa gäller den fortsatta driften vid R 2-reaktorn. I motion 1981/82: 1472 (s) föreslås riksdagen besluta att statliga driftbidrag även i fortsättningen skall utgå till verksamheten vid R 2-reaktorn och uttala att ramar för driftbidraget skall fastställas för flera år i taget så att framförhållningen underlättas. Bidragen bör, säger motionärerna, få en sådan omfattning och utformning att kärnkraftsindustrins möjligheter att konkurrera på bränsleområdet inte försvåras. I motion 1981/82: 1954 (s) föreslås ett uttalande av riksdagen till regeringen om att energipolitiska och industripolitiska skäl talar för ett snabbt beslut om fortsatt drift vid R 2-reaktorn.

Den tredje motionen, 1981/82: 1059 (vpk), gäller närmast Asea-Atom. Motionärerna vill att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om förstatligande av detta företag. I samband härmed skulle förslag till ändrade riktlinjer för företagets verksamhet föreläggas riksdagen. I andra hand – om riksdagen inte går på förstatligandelinjen – begär motionärerna att riksdagen skall hemställa hos regeringen att den träffar ett nytt avtal med ASEA om Asea-Atoms framtida inriktning.

Relationerna mellan Asea-Atom och Studsvik Energiteknik AB tas också upp i den enda motion som har väckts med anledning av propositionen. I denna, 1981/82: 2298 (s), föreslås att riksdagen skall göra ett uttalande till

regeringen om att de kärntekniska resurserna i Studsvik liksom hittills bör ställas till svensk industris förfogande, vilket för Asea-Atoms del skulle ske inom ramen för det gällande konsortialavtalet mellan staten och ASEA. Dessutom vill motionärerna få ett uttalande om att staten inte utifrån sina ägarintressen har något motiv för att åstadkomma en ny samordning och arbetsfördelning mellan de båda företagen.

Den planerade försäljningen till ASEA av statens andel i Asea-Atom – mot vilken försäljning utskottet inte har något i princip att erinra – ändrar otvivelaktigt i väsentliga hänseenden förutsättningarna för riksdagens ställningstagande till motionerna. Tanken på en ny överenskommelse om samordning mellan Studsvik Energiteknik AB och Asea-Atom torde inte längre vara aktuell. Motion 1981/82: 2298 (s) är därmed delvis tillgodosedd. Denna motion syftar i övrigt, liksom motionerna 1981/82: 1472 (s) och 1981/82: 1954 (s), till att ett positivt beslut om R 2-reaktorns framtid skall komma till stånd. Enligt propositionen skulle frågan om verksamheten vid R 2-reaktorn prövas vid de tilltänkta överläggningarna om samordning mellan företagen. Det synes osäkert hur frågan nu skall föras vidare. Utskottet vill i anslutning till de tre här nämnda motionerna uttala att det är angeläget att regeringen så snart som möjligt återkommer till riksdagen med förslag rörande R 2-reaktorns framtid. Med hänsyn till de vittgående konsekvenser i olika avseenden som en nedläggning av driften vid denna reaktor skulle få är det enligt utskottets uppfattning nödvändigt att statsmakterna inom en nära framtid lämnar besked om sina planer med avseende på reaktorn.

Av det sagda framgår att utskottet inte stöder den i motion 1981/82: 1059 (vpk) framförda tanken att staten skulle försöka göra sig till ensam ägare av Asea-Atom. Andrahandsyrkandet i denna motion saknar aktualitet i dagens läge. Utskottet avstyrker alltså motionen.

Regeringens förslag till medelsanvisning tillstyrks av utskottet.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 115 momenten 1 och 2 för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar
   a) till *Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB* ett reservationsanslag av 58 200 000 kr.,
   b) till *Avveckling av forskningsreaktorer m. m.* ett reservationsanslag av 16 500 000 kr.,
2. att riksdagen med anledning av proposition 1981/82: 115 i övrigt, motionerna 1981/82: 1472 och 1981/82: 1954 samt motion 1981/82: 2298 moment 1 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om förslag till riksdagen rörande den framtida verksamheten vid R 2-reaktorn i Studsvik.

3. att riksdagen avslår motion 1981/82: 1059 samt motion 1981/82: 2298 i den del denna inte har behandlats under 2.

Stockholm den 25 maj 1982

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

*Närvarande:* Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Lennart Pettersson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp), Wivi-Anne Radesjö (s), Per Westerberg (m) och Ivar Franzén (c).

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1982